

28 May-Respublika Günüdür

Azərbaycan Respublikasının Dövlət rəmzləri

Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı, Azərbaycan Respublikasının Dövlət gerbi və Azərbaycan Respublikasının Dövlət himni. Azərbaycan Respublikasının Dövlət rəmzləridir.

Hər bir vətəndaş Azərbaycan Respublikasının Dövlət rəmzlərinə- bayrağına, gerbinə və himnina hörmət etməlidir.

Azərbaycan Respublikasının Konstitusiyasının 23-cü və 75-ci maddələrindən çıxarış: Dövlət rəmzlərimiz müstəqillik və müqəddəslik simvollarıdır.

Dövlət bayrağımız bərabər enli, üç zolaqdan- mavi, qırmızı, yaşıl zolaqlardan ibarət olmaqla 1:2-yə nisbətindədir. Qırmızı zolağın ortasında hər iki üzde ağ rəngdə aypara və səkkizgüshəli ulduz təsvir edilmişdir. Dövlət bayrağımız 1918-ci il noyab-

rın 9-da Əlibəy Hüseynzadə və Ziya Göyaltı tərəfindən irəli sürülən ideya əsasında M.Ə. Rəsulzadə tərəfindən parlamente təqdim edilərək qəbul olunmuşdur.

Müasir dövrümüzdə ilk dəfə milli bayrağımız ulu öndər Heydər Əliyev Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisin sədri vəzifəsində işləyərkən Muxtar Respublikasının Dövlət bayrağı elan etmişdir. 5 fevral 1992-ci il tarixdən isə Azərbaycan Respublikası Ali Sovetində Azərbaycan Respublikasının Dövlət bayrağı kimi qəbul olunmuşdur.

Bayrağımızdakı və gerbimizdəki üç rəngdən yuxarıdakı mavi rəng Azərbaycan xalqının milli soykökünün türksoy olduğunu, qırmızı rəng müasirliyi, demokratiya, azadlıq, istiqlal tərəfdarı oldu-

ğunu, yaşıl rəng isə islam dini dəyərlərinə bağlı olduğunu, dini mənsubiyyətini ifadə edir.

Aypara və səkkizgüshəli ulduz qədim insanlarla, qədim Şumerlərlə («tenqri»-səkkizgüshəli ulduz) bağlı olub, ay və günəş əbədi həyat mənasını daşıyır.

Dövlət gerbimiz 1920-ci ilin aprelində M. Ə. Rəsulzadənin təklifi ilə Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin Parlamentində səsəndirilmiş və ən yaxşı milli marş müsabiqəsində bəyənilmişdir. Sözləri Əhməd Cavadın, musiqisi Üzeyir Hacıbəyovun olan bu marş 1920-ci ilin aprel ayında Dövlət Himni kimi Parlament tərəfindən qəbul edilmişdir.

İndiki Dövlət gerbimiz Azərbaycan Respublikası yenidən müstəqillik qazandıqdan sonra ən yaxşı Dövlət gerbinin təsvirinə görə 1991-ci ildə keçirilmiş müsabiqənin yekunu olaraq əməkdar incəsənət xadimi Rafiq Məmmədovun çəkdiyi gerbdır. Milli Məclis tərəfindən 1993-cü ildə qəbul olunmuşdur.

Gerbdə verilmiş qalxan-müdafiəmizi, milli hərbi qüdrətimizi, gerbin ortasındakı alov-odlar yurdu Azərbaycanı simvolizə edir. Palıd budağı möhkəmliyə, dəyanətə, yenillməzliyə işarədir, sünbül isə bolluq, bərəkət anlamını bildirir.

Dövlət himni 1919-cu ildə ilk dəfə milli marş kimi Azərbaycan Demokratik Cümhuriyyətinin Parlamentində səsəndirilmiş və ən yaxşı milli marş müsabiqəsində bəyənilmişdir. Sözləri Əhməd Cavadın, musiqisi Üzeyir Hacıbəyovun olan bu marş 1920-ci ilin aprel ayında Dövlət Himni kimi Parlament tərəfindən qəbul edilmişdir.

Azərbaycan yenidən müstəqillik əldə etdikdən sonra 1992-ci ildə xalqın istəyi ilə respublika Milli Məclisində Dövlət himni bərpa olunmuşdur.

«Qəbələ».

Qəbələ şəhərində yeni 35/10 kv-luq yarımstansiya və inzibati bina istifadəyə verildi

(Əvvəli 3-cü səhifədə).

Bu münasibətlə keçirilən mərasimdə iştirakçılar ümummilli lider Heydər Əliyevin inzibati binanın foyesindəki büstü önünə gül dəstələri düzüb, xatirəsini yad ediblər. Mərasimdə iştirak edən Qəbələ Rayon İcra Hakimiyyətinin başçısı Səbuhi Abdullayev qeyd etmişdir ki, bu gün inkişaf mərhələsində olan Qəbələ rayonu üçün açılış mərasiminə toplaşdığımız obyektlər xüsusi əhəmiyyət kəsb edir.

Bildirilib ki, rayonda əhalinin turizm sektorunun və müasir tipli sənaye müəssisələrinin fasiləsiz və dayanıqlı enerji ilə təminatı mühüm amillərdən biridir.

Daha sonra RİH başçısı yeni inzibati binanın tikintisində əməyi olan qurumlara minnətdarlığını bildirmişdir.

Mərasimdə iştirak edən Azərişiq ASC-nin sədr müavini Vüqar Əhmədov, Azərişiq ASC-nin investisiya departamentinin direktoru Toğrul Rəhimov son illər ölkənin hər yerində elektrik enerjisi təchizatı sisteminin yenidən qurulduğunu, rayon, şəhər, qəsəbə və kəndlərin dayanıqlı və keyfiyyətli elektrik enerjisi təchizatı istiqamətində məqsədyönlü işlər aparıldığını vurğuladılar. Qeyd edildi ki, yaşayış məntəqələrinin, yeni açılan iş yerlərinin sürətli templərlə səmərəli və təhlükəsiz elektrik enerjisi ilə təmin olunması xalqın rifah halının daha da yaxşılaşmasına xidmət edir və şəbəkələrdə həyata keçirilən işlər bundan sonra da davam etdiriləcəkdir.

O. MƏMMƏDOV.

Azərbaycan xalqı iki dəfə müstəqilliyə qovuşub. 1918-ci il may ayının 28-də Tiflis şəhərində Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən yaradılan müstəqilliyimiz uzun zaman yaşamadı. Cəmi 23 ay yaşadı. Lakin bu müstəqilliyin ömrü qısa olsa da, Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti tərəfindən çox mühüm işlər görüldü. Əvvəla öz müstəqilliyini qazanan xalqımız azadlığın nə demək olduğunu gördü. Yeni demokratik Cümhuriyyətin yaradıcısı olan M.Ə. Rəsulzadə, F. X. Xoyski, N. Yusifbəyli, Ə. Topçubaşov, N. Ağayev və başqa vətənpərvər azərbaycanlılar böyük əmək sərf edərək dövlətçiliyimizin əsaslarını möhkəmləndirməyə çalışmışlar. Yeni təşəkkül tapmış Azərbaycan Milli Şurası «İstiqlal Bəyanaməsi qəbul etmişdir. «İstiqlal Bəyanaməsi vastəsilə Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti özünün həm xarici, həm də daxili siyasətinin əsas prinsiplərini bütün dünyaya bəyan etdi. Bu tarixi sənədin əsas prinsipləri Azərbaycan xalqının öz müqəddəratını təyin etməkdən, insanların hüquq bərabərliyinə hörmət etməkdən, qonşu xalqlarla dinc və əmin-amanlıq şəraitində yaşamaqdan ibarət olub. Bundan əlavə bu mühüm hüquqi sənəd türk-müsəlman dünyasında, ümumiyyətlə, bütün Şərqdə, ilk dəfə olaraq Azərbaycanda demokratik idarə üsulunun-parlamentli respublikanın yaradıldığını xəbər verirdi. Beləliklə, Birinci Dünya müharibəsinin və Romanovlar mütləqiyətinin devrilməsi nəticəsində yaranmış çox müəkkəb bir tarixi şəraitdə Azərbaycanın şimal torpaqlarında döv-

Müstəqilliyimiz əbədi və dönməzdir

lətçilik ənənələrimiz yenidən, özü də bu dəfə parlamentli respublika formasında dirçəldi.

Qeyd olunmalıdır ki, yeni Azərbaycan dövləti son dərəcə mürəkkəb daxili və beynəlxalq şəraitdə yaranmışdı. O vaxt Bakıda hakimiyyəti S. Şaumyanın başçılıq etdiyi daşnak-bolşevik güruhu ələ keçirmiş və Azərbaycanın türk-müsəlman əhalisinin dəhşətli soyqırımına başlanmışdı. Rus generalları tərəfindən silahlandırılmış erməni quldur dəstələri Şərqi Anadolunun və Qərbi Azərbaycanın türk-müsəlman əhalisinə qarşı qanlı soyqırımını davam etdirirdilər. Azərbaycan xalqının cəlladları olan Şaumyan və Andronik əlbir fəaliyyət göstərirdilər. Azərbaycan xalqı fiziki cəhətdən məhv edilmək təhlükəsi qarşısında idi. Neft Bakısını ələ keçirməyə çalışan xarici qüvvələr arasında rəqabət son həddə çatmış, bütün Cənubi Qafqaz üçün yeni təhlükə-bolşevik Rusiyasının təcavüzü yaxınlaşmışdı. Azərbaycan xalqı öz tarixinin ağır yolayıcısında qalmışdı. Ya milli qurtuluş, ya da ki, məhv edilərək Cənubi Qafqazın etnik-siyasi xəritəsindən tamamilə silinib götürülmək. Azərbaycanı müstəqil dövlət elan etmiş Cümhuriyyət məhz belə bir tarixi şəraitdə çaşqın vəziyyətə düşmüş və çıxış yolu tapa bilməyən xalqın önünə keçdilər.

Azərbaycan Xalq Cümhuriyyətinin fəaliyyət dövrünü üç mərhələyə bölmək olar. Birinci dövrü Tiflis dövrü (1918-28

may-16 iyun), ikinci dövrü Gəncə dövrü (1918-ci il 16 iyun-16 sentyabr), üçüncü Bakı dövrü (1918-ci il 17 sentyabr-1920-ci il 28 aprel). Bu müddət ərzində dövlət quruculuğunun bütün sahələrində çox mühüm tədbirlər həyata keçirildi. AXC-nin mövcudluğu dövründə beş hökumət kabineti fəaliyyət göstərmişdir. Bunların üçünə F. X. Xoyski, iksinə isə N. Yusifbəyli başçılıq etmişdir. Azərbaycanın üçrəngli, ay-ulduzlu dövlət bayrağı qəbul edildi. Azərbaycan-türk dili dövlət dili elan olundu. Azərbaycan vətəndaşlığı haqqında qanun qəbul edildi. Məktəblər milliləşdirildi. Bakı Dövlət Universiteti fəaliyyətə başladı. İlk milli muzey- İstiqlal muzeyi təşkil olundu. Yelizavetpol və Qaryağının tarixi adları bərpa olunaraq Gəncə və Fizuli adlandırıldı. Azərbaycan milli ordusu və hərbi dəniz donanması təşkil olundu. Ölkəmizin ərazi bütövlüyü qorunub saxlandı.

Dövlət quruculuğu sahəsində həyata keçirilmiş tədbirlərdən ən əhəmiyyətli Azərbaycan parlamentinin fəaliyyətə başlaması oldu. 1918-ci il dekabrın 7-də H. Z. Tağıyevin qızları məktəbinin binasında Azərbaycan parlamentinin təntənəli açılışı oldu. Bu, bütün müsəlman Şərqişində o dövrün ən demokratik prinsipləri əsasında formalaşdırılmış ilk parlament idi. Bitərəf hüquqşünas Ə. Topçubaşov parlamentin sədri, H. Ağayev isə onun müavini seçildi. Bu parlamentin demokratikliyi onda idi ki, Azərbaycanda

yaşayan bütün millətlərin və xalqların nümayəndələri orada təmsil olunmuşdular. Mövcud olduğu dövrdə parlament özünün 145 iclasını keçirmişdir. Bütün iclaslarda parlament «İstiqlal Bəyanaməsi»nin müəyyəni etdiyi prinsiplərə sadıq olaraq çox mühüm qanunlar və qərarlar qəbul etmişdi. Bu qanunlar konkret tarixi şəraiti nəzərə alaraq ölkənin ərazi bütövlüyünü təmin etmək və müstəqilliyini qoruyub saxlamaq, insan haqları və azadlıqlarının dolğun təmin olunduğu ən müasir hüquqi-demokratik dövlət yaratmaq məqsədi daşıyırdı. Bunlar nəticə etibarilə hakimiyyətin üç qolunun- qanunvericilik, icra və məhkəmə orqanlarının formalaşdırılmasına yönəlmişdi. AXC özünün siyasi quruluşuna, həyata keçirdiyi demokratik dövlət quruculuğu tədbirlərinə, qarşısına qoyduğu məqsəd və vəzifələrə görə Avropanın mənəvi demokratik respublikalarından geridə qalmırdı.

Sovet Rusiyasının beynəlxalq hüquq normalarını tapdılayan hərbi müdaxiləsi nəticəsində Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti süqut etdi. Çox az yaşamasına baxmayaraq AXC sübut etdi ki, qəddar müstəmləkə və repressiya rejimləri, habelə Azərbaycan xalqının azadlıq ideallarını və müstəqil dövlətçilik ənənələrini məhv etməyə qadir deyildir.

Ötən əsrin 80-ci illərinin sonu, 90-cı ilin əvvəlində Azərbaycanda başlanmış milli-

azadlıq hərəkatı bolşevik rejiminin süqutunu yaxınlaşdırdı. Xalqın təkiddi tələbi ilə 1991-ci il fevralın 5-də Azərbaycan SSR Ali Sovetinin sessiyası dövlətin adını dəyişdirərək «Azərbaycan Respublikası» adlandırdı. AXC-nin üçrəngli ay-ulduzlu bayrağı bu respublikanın dövlət bayrağı kimi təsdiq olundu.

Həmin ilin mayın 21-də verilmiş xüsusi fərmanla 28 May Respublika Günü elan edildi. Ancaq o dövrdəki ölkə rəhbərliyinin səriştəsizliyi üzündən 1991-1993-cü illərdə Azərbaycan öz tarixinin ən ağır günlərini yaşayırdı. Dağlıq Qarabağdakı itkilər, hərbi uğursuzluqlar, dövlət rəhbərliyindəki çəkişmələr xalqın səbir kasasını daşdırır, Daşnakların «Böyük Ermənistan» yaratmaq meyilləri, Azərbaycanı qafqazın siyasi xəritəsindən silmək planları gerçəkləşmək üzrə idi. Eyni zamanda Azərbaycan torpağı etnik əlamətə görə parçalanıb yox olmaq təhlükəsi qarşısında qalmışdı.

Özünün zəifliyini, səriştəsizliyini hiss edən respublika rəhbərliyi xalqın təkiddi tələbi ilə o vaxt Naxçıvan Muxtar Respublikasının Ali Məclisinə rəhbərlik edən Heydər Əliyevi Bakıya dəvət etməyə məcbur oldu. Beləliklə, dünya miqyaslı böyük siyasi xadim yenidən Azərbaycanda hakimiyyətə gəldi. Bununla da daxili və xarici düşmənlərimizin bütün planları iflasa uğradı.

Aslan CƏLİLOV.